
● Het einde van de commercialisering van ● open-source software?

Jan Stedehouder

Het is heel eenvoudig om open source-software te associëren met gratis software, met ontwikkelaars die belangeloos, vrijwillig en zonder vergoeding prachtige programma's schrijven. De 'oude' softwarewereld kende ook al het onderscheid tussen freeware, shareware, demo-software en volledige betaalde versies. Freeware was natuurlijk het meest interessant. Maar open source-software is toch altijd gratis, nietwaar? Lange tijd konden we dat inderdaad zeggen, maar in de afgelopen maanden zijn verschillende discussies gevoerd in de open source-wereld, die zijn samen te vatten als een offensief tegen de commercialisering van de open source-software.

Discussie 1: Commerciële uitbreidingen en Joomla

Joomla is een van de belangrijke content-managementsystemen voor het bouwen en onderhouden van interactieve websites. Het ontwikkelteam achter Joomla was oorspronkelijk betrokken bij Mambo, maar besloot en masse te vertrekken toen het moederbedrijf Miro in hun ogen het open source-karakter van het pakket dreigde te ondermijnen. Dat was toen best even schrikken, want ik had net mijn eerste website in Mambo opgezet en vroeg me af wat er verder zou gebeuren. Gelukkig verliep de migratie naar Joomla daarna zonder problemen. Op de Joomla-website staat een immense lijst met mogelijke uitbreidingen op de basisfunctionaliteit. Je kunt het zo gek niet bedenken of er is een component of een module voor die zich via de beheerpagina's mak-

kelijk laten installeren. Die uitbreidingen vormden de kern van de discussie die werd gevoerd onder de titel 'Open Source Does Matter'. Waar ging het over?

Joomla wordt vrijgegeven onder de GPL-licentie. Deze licentie omschrijft vier fundamentele vrijheden ten aanzien van software:

- De vrijheid om het programma te gebruiken voor elk doel.
- De vrijheid om het programma te bestuderen en aan te passen naar de eigen wensen en behoeften. Toegang tot de broncode is daarbij een voorwaarde.
- De vrijheid om het programma verder te verspreiden, zodat je anderen er mee kunt helpen.
- De vrijheid om het programma te verbeteren en de verbeteringen weer vrij te geven, zodat de hele gemeenschap er profijt van kan hebben. Toegang tot de broncode is ook hiervoor een voorwaarde.

Toegang tot de broncode is bij Joomla en de uitbreidingen niet zo heel ingewikkeld, het geheel is in PHP geschreven en de bestanden zijn met een eenvoudige editor in te zien en te bewerken. Echter, niet alle uitbreidingen worden onder de GPL-licentie aangeboden. Tal van uitbreidingen kennen een commerciële licentie. Je moet de uitbreiding aanschaffen (niet verboden onder de GPL) en het is dan niet toegestaan deze aan te passen en verder te verspreiden (wel verboden onder de GPL). De vraag was dan ook of de uitbreidingen als zelfstandige stukjes software beschouwd moeten worden of dat ze als voortbordurend op Joomla moeten wor-

den gezien. In het laatste geval vallen ze automatisch onder de GPL en dat is het voorlopige standpunt van het Joomla-ontwikkelteam. Het resultaat is dat commerciële ontwikkelaars hun uitbreidingen wel te koop mogen aanbieden, maar niet mogen verhinderen dat anderen de uitbreidingen op een eigen downloadpagina plaatsen.

Het zal niemand verbazen dat de commerciële ontwikkelaars niet echt blij zijn met deze ontwikkeling. Het Joomla-team heeft duidelijk gemaakt dat zij niet voor een harde breuk gaan, maar geleidelijk aan zullen stimuleren, masseren en aanmoedigen zodat ergens in de toekomst zowel Joomla als de beschikbare uitbreidingen alle voldoen aan de GPL. De commerciële ontwikkelaars zijn al met een tegenoffensief begonnen en bundelen hun krachten om het tij te keren.

Snelkoppelingen

<http://www.joomla.org/content/view/3510/74/>

http://www.joomla.org/component/option,com_jd-wp/Itemid,105/p,370/

Discussie 2: Sponsoring en Wordpress

In dezelfde tijdperiode sprak de Wordpress-gemeenschap zich uit voor het 'verbannen' van Wordpress-templates met gesponsorde koppelingen. Wordpress is een veel gebruikt pakket voor het opzetten en onderhouden van weblogs. Vergelijkbaar met Joomla vinden we rond Wordpress een levendige ontwikkelgemeenschap die uitbreidingen ontwikkelt en zogenaamde 'themes' ontwerpt. 'Themes' zijn template-bestanden, waarmee je je weblog min of meer een eigen

gezicht geeft. Ook hier is het mogelijk zelf te sleutelen in de PHP- en CSS-bestanden om de afbeeldingen en kleurinstellingen te wijzigen, zodat het geheel echt een uiting wordt van wat je zelf wilt. Nu is niet iedereen even handig en hoe blij ben je dan met een flitsend thema dat jouw weblog een heerlijk 'smoelwerk' geeft. Tja, en daar zat de adder onder het gras.

Even een klein zijsprongetje. In de digitale wereld willen we allemaal opvallen met onze websites. In die wereld is de paginascore bij Google cruciaal. Hoe hoger de 'page rank' bij Google, des te groter de kans dat we op de eerste pagina van de zoekmachine verschijnen, des te meer verkeer er naar onze website komt, des te meer we kunnen verdienen met onze advertenties. SEO - search engine optimization - is een specialisme op zich. Wat verhoogt onze score? Een van de cruciale factoren is het aantal andere websites dat naar onze website terug verwijst. Je kunt ervoor zorgen dat jouw website interessant genoeg is en op die manier terecht komt op andere webpagina's. Helaas, helaas, er zijn heel veel malafide beheerders die met onethische middelen proberen het systeem naar hun hand te zetten. En zo komen we dan bij de gesponsorde template-bestanden.

Het is aan ieder van ons om zelf te kiezen voor gesponsorde 'themes', maar de malafide aanbieders hebben ook hier hun smerige trucs toegepast. Zij verspreiden 'themes' met verborgen koppelingen die voor een gemiddelde Wordpress gebruiker niet makkelijk te verwijderen zijn. Een beetje handige hacker loopt even

door de PHP-pagina's heen en verwijdert dan de sponsorkoppelingen. Gek genoeg wordt deze handeling weer verboden door de malafide aanbieders door te verwijzen naar een Creative Commons-licentie (dit is een licentie voor creatieve werken waarbij de copyrighthouder rechten kan geven aan derden, zoals het recht om het werk te verspreiden al dan niet in gewijzigde vorm). Nu wordt Wordpress -net als Joomla - vrijgegeven onder de GPL-licentie en het is dan maar de vraag of het geclaimde verbod enige rechtskracht heeft.

Na een uitgebreide discussie heeft de Wordpress-gemeenschap wel voor een harde breuk gekozen. Sinds vorige maand zul je geen gesponsorde 'themes' meer vinden via de officiële websites van de Wordpress-gemeenschap.

Snelkoppelingen

<http://weblogtoolscollection.com/archives/2007/04/12/on-sponsored-themes/>

Discussie 3: Vernieuwing van de GPL-licentie

De overeenkomst tussen de twee discussies is duidelijk. De populariteit van de open source-software heeft aanleiding gegeven tot commerciële activiteiten, waarbij bedrijven geld verdienen door verder te bouwen, door aanvullende producten aan te bieden. De GPL-licentie verbiedt ook niet dat bedrijven geld verdienen met open source-software, mits zij de vier fundamentele vrijheden maar respecteren. Zowel bij Joomla als bij Wordpress is de

vraag opgeroepen of de aanvullende producten vanwege hun nauwe relatie met de kernsoftware ook niet onder de GPL vrijgegeven moeten worden. In het geval van Wordpress is hard opgetreden tegen het parasitaire karakter van sommige commerciële aanbieders van die producten.

De twee genoemde voorbeelden staan echter niet op zichzelf. Er zijn meerdere voorbeelden waarbij gebruik wordt gemaakt van software onder de GPL en waarbij de vier vrijheden op de een of andere manier worden aangetast. Een aantasting die onder de bestaande GPL-licentie mogelijk was. En zo komen we bij de derde discussie, de vernieuwing van de GPL-licentie. Deze discussie loopt al een tijdje en heeft geleid tot een nieuwe GPL-licentie, de zogenaamde versie 3. De aanpassing naar GPL v3 is niet zonder slag of stoot verlopen en de nieuwe licentie kent nog steeds haar critici, onder wie de meerderheid van de Linux-kernelontwikkelaars. Steven J. Vaughan-Nichols doet de voorspelling dat de GPL v3 door de meeste ontwikkelaars genegeerd zal gaan worden. Hij stelt dat de Free Software Foundation, verantwoordelijk voor de GPL v3, de belangen van de meerderheid van de open source-ontwikkelaars moet behartigen en niet haar eigen belangen. Een recent artikel van de hand van Arnoud Engelfriet op

Livre levert een soortgelijke conclusie op:

Live levert een soortgelijke conclusie op:

[quote]GPLv3 is tégen. Tegen alles wat de vrije software-beweging ziet als een bedreiging van haar idealen. De populairste open source-licentie wordt nu als

machtsmiddel gebruikt om de open source-gemeenschap te overtuigen van het gelijk van vrije software. Dat de vrije software-beweging ontevreden is met het pragmatische open source-model, is één ding. Maar die discussie hoort niet gevoerd te worden in een software-licentie. Dat leidt alleen tot verdeeldheid ('forks') in de gemeenschap, omdat mensen die het oneens met elkaar zijn nu elkaars code niet kunnen gebruiken. En code samen bouwen en gebruiken is nu net de kracht van open source.

GPL versie 2 was vóór. Voor samenwerken, voor het delen van code. En dat is waar open source succesvol door geworden is. Om nog maar niet te spreken van de kwaliteit en flexibiliteit. Open source werkt. Dus laten we daar vooral mee doorgaan.

Nou ... daar ben ik het dus niet mee eens. Wij, de eindgebruikers, zouden de GPL v3 eigenlijk moeten omarmen en ondersteunen. Waarom? Laten we hiervoor even teruggaan in de tijd. De GPL v2 is niet geschreven om Linux en de open source-ontwikkeling te ondersteunen. De licentie bestond al en bleek een vruchtbare voedingsbodem te vormen waarop Linux en open source software konden gedijen. Het is niet de enige open source-licentie. Er zijn licenties die meer vrijheid geven, zoals de MIT- en BSD-licenties, maar die hebben bij lange na niet eenzelfde navolging gekregen. De GPL v2 was een vertaling van de vier fundamentele beginselen waar de Free Software Foundation voor staat.

Zoals al gesteld dreigden nieuwe ontwikkelingen deze vrijheden aan te tasten. Eén voorbeeld dat door de Free Software Foundation is gebruikt is TiVo. TiVo ontwikkelde digitale tv-ontvangers door gebruik te maken van software onder GPL

v2 en sloot vervolgens de toegang af met een DRM (Digital Rights Management) sleutel. In theorie kun je nog steeds bij de software en de broncode en kun je nog wijzigingen aanbrengen, maar door een check van de software met de sleutel zou de kast dan wel worden uitgeschakeld. De Free Software Foundation noemt dit verschijnsel niet voor niets 'TiVo-isering', het beperken van de rechten van de eindgebruiker. Ter illustratie: we zien dergelijke beperkingen ook op andere terreinen. Zo hebben wij in Nederland het recht persoonlijke digitale kopieën te maken van muziek en video en - in sommige gevallen - een backup van legaal aangeschafte software. Sterker nog, we betalen daarvoor bij de aanschaf van blanco datadragers. Maar als de CD, DVD of software-CD voorzien is van een kopieerbeveiliging mag je rechtens die beveiliging niet omzeilen. Dat is dan weer strafbaar. Een uitholling van het thuiskopierecht.

Kortom, zestien jaar na het formuleren van de GPL v2 worden wij, als eindgebruikers, geconfronteerd met bedrijven en organisaties die enerzijds ruimhartig gebruik maken van open source-software, daar hun winst op boeken en tegelijkertijd ons verhinderen onze rechten uit te oefenen die de licentie ons geeft. De GPL-licentie moest worden vernieuwd om aan die praktijken een halt toe te roepen. Ongetwijfeld valt er veel kritiek te uiten op het gedrag en de opstelling van de Free Software Foundation en Richard Stallman. Er wordt, terecht, gesteld dat de rechten van de ontwikkelaars, bedrijven en organisaties door de GPL v3 worden ingeperkt ten gunste van de rechten van de eindgebruiker. Maar niemand dwingt een ontwikkelaar zijn/haar software onder de GPL uit te brengen en op die manier mee te liften op een wereld-

wijde gemeenschap van betrokken testers en eindgebruikers. Wie kiest voor de GPL, onderwerpt zich (ook als ontwikkelaar) aan de spelregels van de licentie. De vernieuwing van de GPL zorgt in ieder geval voor het dichtens van een aantal ontsnappingswegen.

Als eindgebruikers mogen we blij zijn met het rechtlijnig vasthouden en verderdigen van de vier fundamentele vrijheden die door de GPL worden afgedekt. In de dagelijkse praktijk moet er altijd ruimte zijn voor pragmatisme, voor een realistische invulling van onze desktop met een mengeling van open source-software en gesloten software (via emulatie en/of virtualisatie), maar de GPL vervult wel een bakenfunctie voor de richting die we op willen. De Free Software Foundation vormt binnen de open source-wereld een permanente herinnering aan hogere idealen en de implementatie van die idealen waar dat nu al mogelijk is.

Denk maar eens aan Ubuntu. Zodra de ontwikkelaars besloten om meer gesloten drivers en codecs toe te voegen aan Ubuntu, kwamen leden van de Free Software Foundation met gNewSense, een volledige vrije versie van Ubuntu. Ondertussen heeft Mark Shuttleworth besloten dit idee over te nemen en te implementeren in Gobuntu. Hierdoor ontstaat een compleet vrije Linux-versie, die onderhouden en ondersteund wordt door een commerciële onderneming. De vrijgave van de GPL v3 heeft Microsoft gedwongen voorzichtiger op te treden in de samenwerking met Novell, Xandros en Linspire. TiVo heeft de beursautoriteiten al gewaarschuwd dat haar winst onder druk komt te staan door de GPL v3. Zonder de permanente pressie van de Free Software Foundation en - nu - de

GPL v3 zouden deze resultaten niet zijn geboekt.

Wat zijn de gevolgen van GPL v3 voor de verdere ontwikkeling van open source software en Linux? Stallman zelf verwacht eigenlijk heel weinig problemen voor de Linux-distributies. Een citaat: *Fortunately, license incompatibility only matters when you want to link, merge or combine code from two different programs into a single program. There is no problem in having GPLv3-covered and GPLv2-covered programs side by side in an operating system. For instance, the TeX license and the Apache license are incompatible with GPLv2, but that does-n't stop us from running TeX and Apache in the same system with Linux, Bash and GCC. This is because they are all separate programs. Likewise, if Bash and GCC move to GPLv3, while Linux remains under GPLv2, there is no conflict.*

Dit wil niet zeggen dat sommige ontwikkelaars niet in de problemen kunnen komen. Sterker nog, sommige ontwikkelaars komen tot de conclusie dat zij hun software wel naar GPL v3 willen overbrengen, maar dat het niet kan. Voor het wijzigen van de licentievoorwaarden is instemming van alle bijdragers nodig en nu blijkt dat zij deze niet allemaal kunnen achterhalen. Zonder instemming, geen nieuwe licentie. GPL v3 zou er dus toe kunnen leiden dat ontwikkelteams meer aandacht gaan schenken aan goede documentatie en verbeterde kwaliteitscontrole.

Snelkoppelingen

<http://www.linux-watch.com/news/NS4771709849.html>

<http://www.gnu.org/licenses/gpl-3.0.html>

Het begin van het einde van de commercialisering van open source software?

Ik ben geen ontwikkelaar. Je zult me ook niet snel zien werken aan de broncode van software, afgezien van wat gerommel in de marge in PHP-bestanden van Joomla of Wordpress. Toch ben ik blij met de vernieuwde GPL v3 en de resultaten van de discussies in de Joomla- en Wordpress-gemeenschappen. Bij de overstap naar Linux en open source software heb ik de wereld van EULA's (eindgebruikersovereenkomsten) met een zeer beperkt gebruiksrecht ingeruild voor een wereld met eigendomsrechten op de software die ik gebruik. Richard Stallman en de Free Software Foundation varen hun ei-

gen koers en bevorderen het ideaal van vrije software waar dat maar kan. De GPL v3 is misschien meer tégen dan de GPL v2, maar het is vooral tégen het opsluiten van mijn vrijheden in een kluis waarvan ik de sleutel niet krijg en welke kluis ik niet mag open breken. De GPL v3 moet misschien meer worden gezien als een koerscorrectie en een steun in de rug van die ontwikkelaars die werkelijk uit overtuiging en niet uit gemakzucht of commerciële overwegingen voor de GPL hebben gekozen. Als dat betekent dat een deel van de huidige ontwikkelaars en bedrijven zich terug gaat trekken, dan moet dat maar. Dat kan het einddoel - volledig vrije software voor iedereen - alleen maar dichterbij brengen.

● De cookiesdief ●

Dat de veiligheid van publieke wifi-verbindingen te wensen overlaat, is niets nieuws. Maar het is nog erger dan gedacht. Het bedrijf *Errata Security* zegt eenvoudig onbeperkte toegang te kunnen krijgen tot de accounts van internetters die Web 2.0-diensten gebruiken via publiek wifi. Inloggen met het Secure Socket Layer-protocol (SSL) biedt onvol-doende beveiliging.

Rob Graham, directeur van *Errata Security*, demonstreerde de hack tijdens de hacking-bijeenkomst Black Hat, meldde *The Register*. De techniek gebruikt een alledaags netwerkspeurprogramma om de cookies te onderscheppen die door Google Mail, Hotmail en talloze andere sites naar de pc worden teruggestuurd nadat een gebruiker zijn inloggegevens heeft ingevoerd.

De websites gebruiken die cookies als sessie-ID, om te valideren dat de browser toebehoort aan de persoon die zojuist heeft in-

gelogd. Door de cookie te kopiëren en te koppelen aan een compleet andere browser, kunnen onderzoekers van *Errata Security* gemakkelijk onbeperkte toegang krijgen tot de accounts van anderen.

Tot nu toe leek het redelijk veilig om via hotspots toegang tot de e-mail te krijgen, zolang maar werd ingelogd met een SSL-sessie. Maar iedere sessie die niet van begin tot eind wordt beschermd door SSL, is kwetsbaar voor de hack.

Volgens Graham kan dit worden omzeild door Google te gebruiken. Het is dan zaak opties te selecteren die Gmail, Google Calendar en een aantal andere diensten gedurende de hele sessie voortdurend versleuteld houden. Veel andere webdiensten switchen na de log-in naar een onversleutelde browsing-modus.

